

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ
AYLIK YAYIN ORGANI

İKTİSAT DERGİSİ

TEMMUZ 1973

SAYI 109

CİLT : 18

350 KURUŞ

TÜRLON

Türk Nylon 6 ipliği

SİFAŞ

SENTETİK İPLİK FABRİKALARI
A. Ş.

MERKEZİ : Bursa — Sanayi Bölgesi

Telefon : 18500 — 18504

BÜRO : Bursa — Atatürk Caddesi, Ticaret Bankası, İş Han Kat 1
Telefon : 14 489

BÜRO : İstanbul — Unkapanı Atatürk Bulvarı, Manifaturacılar Çarşısı
No. 3501 — 3502 Telefon: 22 35 73 — 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyetli ve dergiyl sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın lade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi	750,— TL.
İç sahife	500,— TL.
Arka kapak içi	750,— TL.
Arka kapak	1000,— TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; /çtimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.
K. ATATÜRK

CİLT : XVII

SAYI 109

TEMMUZ 1973

Fiati : 3.5 T. L.

Yıllık : 42-6 Aylık : 21 TL.

Sahibi : Cemiyet Adına Dr. Cemalettin ÖZABACI

Yazı İşleri Müdürü : Ayhan BERMEK

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

İÇİNDEKİLER

2. Derginin Sesi ..... ***
3. Altın Daha Yüksелеcek Midir? ..... Dündar MURADOĞLU
9. Hisse Senedi Türleri, Geçimi Makbuzlar ve İlmühaberler ..... S. Nihat GÜVENAL
14. Tüketicinin Menfaatlerini korumak ..... Dündar MURATOĞLU
22. Türkiye'nin Turizm Sektörü Üzerine Bir Deneme ..... Mehmet GENÇELİ
33. Ayın İktisadî, Malî, Hukukî ve Sosyal Mevzuatı ..... Mehmet EMANET

Derginin Sesi..

Sayın İktisatlılar,

Değişen devlet düşüncesi ve gelişen Türk Ekonomisi, artan bir hızla, gerek kamu kesiminde ve gerek özel kesimde iktisatçıya temel eleman olarak yer vermektedir.

Bugün açık olarak belirmiştirki; Ekonomik hayatta karşılaşılan tikanıklıklar ve aksaklıklar iktisadi nosyondan yoksun iş adamı ve politikacı görüşlerinden doğmuştur. Çözümün, kısa vadeli, esastan uzak düşüncelerde değil, politikada ve ekonomimiz karar organlarındaki ihtisas elemanlarının sabırlı çalışmalarıyla olacağı inancındayız.

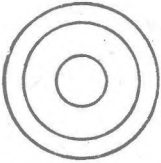
Bu görüşün mudafi 10. Yılıni dolduran bir yayın organı olarak eksiklerimizi biliyoruz. Derginin kalite ve kantitesinin artırılması, kendini yenileme istemi, bütün ağırlığınca hissedilmektedir. Bu hususta yönetici arkadaşlar olarak en büyük gücümüz olarak, gene siz mezunlarımızı görüyoruz. Göndereceğiniz yazılar ve temin edeceğiniz Reklamlar, arzularımızı adım adım hedefe götüreceği inancındayız.

Bu hususta bizlere hedef gösterecek lokal ve dergi problemlerine ışık tutacak anket kâğıtlarını sizlere göndermiş bulunuyoruz.

Bütün İktisatlı arkadaşlarımızın tavsiye ve yardımlarını beklerken kendilerine mutluluk ve başarılar dileriz.

İktisat Dergisi

Altın Daha Yükselecek Midir? (*)

Yazan: C. Bourillon

Ceviren: Dünder MURADOĞLU

Paris Borsasındaki altın fiyatının şimdiden çok yüksek hadlere erişmiş olacağı her şeye rağmen önceden hiç tahmin edilemezdi.

Yalnız 1972 yılında, külçe altın 7.465 franktan 10.830 franga (% 45 bir artış); Napolyon altını 28,1 frank (62,70 e karşılık 80,40) ve bir ons altının paritesi de 43,60 \$ dan 65,73 \$ a (% 52,3 bir fark göstermektedir) yükselmişlerdir.

Rekor Kurlar:

Mayıs başında kurların ne olacağını bilmiyoruz. Her halükârda kesin olan şudur ki, nisanın ilk günlerinde Pariste, çubuk veya kül-

çe olsun, saf altının kurları mutlak rekorlara varmıştır. Külçe 13.845 franga, Napolyon altını ise 97,30 franga kote edilmişlerdir.

Madenlere ait kıymetler de, West Driefontein, Harmony Gold, East Rand, President Brand veya Buffeifontein olsun hepsi, fakat biraz gecikme ile, daima aynı hareketi izlemişlerdir.

Daha önce martta, bir ons altının fiyatı Lonrada 90 \$ a çıkmıştır, halbuki resmi fiyatı 42 \$ dı.

İşte 5 yıl var ki (çifte piyasanın başlangıcı) altın az veya çok aranmaktadır.

Bu devam edecek midir? Her şeyden evvel söz konusu madenin

(*) «Problèmes Economiques» Dergisinden alınmıştır.

pahalılaşmasını tevlit eden bu aşırı tutkunluğun sebepleri nelerdir?

Sadece pek yakında meydana gelmiş olayları nazarı itibara almak, yani iki yıl müstesna, fiat yükselişleriyle ilgili hadiseler gözönünde tutulduğu takdirde, önce yeni altın arzında bariz bir azalma, aynı zamanda özel talepte de kuvvetli bir tazyik bulunduğu müşahade edilmektedir.

Güney Afrika, S.S.C.B., Kanada veya A. Birleşik Devletleri gibi büyük müstahsil memleketler, 1972 de üretimlerinin, duruma göre % 3,4,8... düştüğünü gördükleri halde ziynet eşyası imalâtında ve sanayide özellikle elektronik sanayiinde ihtiyaç azalmamış artmıştır. Bu demektir ki şimdiki fiatı ile altın diğer emteaya nazaran ucuz kalmaktadır. (90 \$ a, altın 1934 e göre üç katı olmuştur, halbuki 40 yılda ürün fiatları dolara az veya çok bağlı ülkelerde çok daha yüksek katsayılarla artmış bulunmaktadır.)

İşte altının pahalılaşmasının gerekçesini teşkil eden esas sebep. Fakat herkesin bildiği başka bir neden daha vardır. Bu da şudur, bazı paraların ve bilhassa doların sıkıntılı durumu karşısında, servet sahipleri altına yatırım yapmak olanağını aramaktadırlar. Hesapları spekülasyondan ziyade değerle ilgilidir. Zira, yukarıda zikredilen se-

beplerden ötürü, altını uzun zaman kendi tasarufunda muhafaza etmenin hiç bir kârı yoktur (20 yılda Napolyon altını iki misli olmuştur, fakat araziler ve ikamet binaları için ne demeli.)

Buna karşılık, yükselme döneminde «gidiş-geliş» yapmak yararlı olabilir ve bu da Arap şeyhlerinin uzun danışmanlarının kullanmasını iyi bildikleri bir husustur. Nitekim Suudi Arabistan ve Korsanlar Sahilindeki (Küveyt, Abu Cabi, Dübai, Umman) emirliklerinin hâkimiyetleri altındaki yerlerde petrolden «gelen» paylarının % 40'ı altına yatırılmaktadır. Sanayileşmemiş bu bölgelerde petrolün iki uzlaşma imkânı olabilir: Dolar ve altın. Daha az oranda olmakla beraber, bu husus Irak ve İran için de aynıdır. Paralarını Federal Alman markı veya İsviçre frangı olarak uluslararası bir mahalden diğerine nakleden Orta-Doğulu yatırımcılar için 4.000 ton altın böylece «gezinen» altın durumunda bir engel teşkil etmektedir. Bilhassa Dübai bu konuda, Hong-Kong gibi önemli bir iş merkezidir. Fakat ayrıca Londra ve Zürih de vardır ki bunlar altın bakımından dünyanın en önemli yerleridir.

İki Önemli Olay:

Altının şimdiki yükselişinde iki önemli olayın da payı olmuştur.

1 Nisanda Japonya, kendi uyrukluları için o tarihe kadar yasaklanmış bulunan altın ticaretini serbest bırakmıştır. Halk derhal altına saldırmıştır. Bunun yansımaları Londra ve Pariste bile hissedilmiştir, oysa hakikatte, teknik nedenler dolayısıyla (külçelerin arzı), satın almalar daha ziyade İsviçre ve İtalyaya doğru yönelmiştir.

İkinci hadise ise doların devalüasyonu hakkındaki kanun projesinde, bu ülkedeki ulusal kişilerin altın sahibi olmalarına cevaz veren bir değişiklik yapılmasının Amerikan Senatosu tarafından onaylanmasıydı. Bilindiği gibi A. Birleşik Devletlerinde, özel şahısların ellerinde sarı maden bulundurmaları 1933 ten beri yasaktır. Fakat son seçim kampanyasından itibaren Cumhuriyetçi Parti Amerikalıların altın sağlamalarının tecviz edileceğini beyan etmişti. Yalnız temsilciler Meclisi Senato'yu izleyecek midir? Hiç bir şey kesinlikle belli değildir.

Ancak, Kongre üyeleri Senatodaki meslektaşlarının görüşlerini paylaşırsalar bile neticede kararı M. Nixson verecektir. Şurası da çok iyi bilinmektedir ki Washington'daki yüksek yönetim bu tasarıya, hiç değilse uluslararası parasal sistemdeki reform gerçekleştirilinceye kadar, muarız bulunmaktadır. Bundan şu sonuç çı-

karılabilir ki New York'ta altın piyasasının vücuda getirilmesi çok yakında olamaz. Lâkin bunun fevkalâdeden kabul edildiğini farzedelim, altının yükselmesi bakımından sonuçları çok önemli olacaktır.

Yalnız, halen, altını sanayide kullananlara ham maddeyi, gerçekte konuya vakıf bir avuç aracı sağlamaktadır. Alışverişlere resmen müsaade edilmediğinden, bunu kullananların ihtiyaçları bulunan altını dışarıdan temin etmeleri için özel izinlere sahip olmaları icap etmektedir. Bu kısıtlayıcı mevzuata rağmen Amerikalı sanayicilerin, 1970 deki 5.973.000 e mukabil 1972 de, 5.933.000 truva onsu saf altın satın aldıkları görülmüştür. Mübaya olunan altının hemen hemen tamamı derhal, ziynet eşyaları, diş protezleri veya yapma uydulara ait cisimler gibi, değerli mamullere dönüşmüştür.

A. Birleşik Devletlerinde serbest bir altın piyasası ile ne olacaktır? A. Birleşik Devletlerinde 200 milyon ikamet eden vardır. Buna kıyasen, ticari altın miktarı çok çabuk azalmış bulunacaktır. Altının yükselişi de pek süratli olabilecektir. Doğru söylemek gerekirse, Amerikalıların Avrupalılar gibi altına karşı hevesleri yoktur, sarsıntı tabiatıyla kuvvetli olacak ve uzun süre devam edecektir.

Ancak, Japonları ve Amerikalı-

ları ilgilendiren altın rejiminin serbest olması görüşü ile, çeşitli ilkeler ve diğer nedenler dolayısıyla, Fransada da karşılaşılmaktadır.

Altın Piyasaları:

Fransızlar, Amerikalıların ve hattâ kendi paralarını tercih eden İsviçrelilerin aksine, gerçekten altın aşıkıdırlar. Fransa ve Almanya bu maddeyi en çok biriktiren ülkelerdir. Eczacı, hekim, dişçi, avukat v.b. özel kişilerin ellerinde bulunan altının ağırlığı 4.000 ile 5.000 ton arasında tahmin edilmektedir. Bu, bütün dünyada iddihar edilen altının yaklaşık olarak 1/5'idir.

Keza, her gün, sabahleyin Pariste, Borsanın bodrum katında faaliyet gösteren piyasa bir dereceye kadar önemli sayılabilir mi? Fransada altın ticareti, 1948'den beri, hiç değilse sınırları içinde, serbesttir. Alış ve satışlar mezar yolu ile yapılmaktadır. Borsada aracılık yapan «tacirlerin» (bankalar, simsarlar, kambiyo acentaları v.b.), sendika odasından izin almış bulunmaları gereklidir. Paris reeskont Kumpanyası, Degez Ticaretevi, Ürdün Bankası, bu sahada ön plânda bir rol oynamaktadırlar. Ayrıca büyük bankalar da vardır ki bunların en önde gelenleri, la Banque de France, millileştirilen üç banka, le Crédit du Nord, v.b. dir.

Pek çok sikke kote edilmiş bu-

lunmaktadır: Napolyon altını, 20 franklık İsviçre altını, 20 franklık lâtın birliği altını, İngiliz altını, 20, 10 ve 5 \$'lık Amerikan altınları, 50 pezoluk altın v.b. ile tabii külçe ve çubuk altınlar.

Fakat Pariste, ilgili birçok meslek sahibinin esef ettikleri şekilde, vâdeli altın piyasası olmadığı gibi, kambiyo mevzuatı dolayısıyla diğer ülkelere doğru da açık (hiç değilse resmen) bir serbestlik mevcut değildir. Binaenaleyh Pariste, altın piyasasında yetkili bulunan çevrelerin, uluslararası ölçüde serbestliği diledikleri çok iyi anlaşılmaktadır.

Bunlar, gerçekten her gün, aynı mahallere, altın piyasasının hemen sonrasında, çok daha önemli tutarlara varan ve memleketler bakımından tahditler bulunmadığı için derhal döviz üzerinde alışverişler yapıldığını müşahade etmektedirler.

Londradaki la Banque Rothschild'in Gold Room'u dünyanın en büyük işlerini kendinde topluyorsa bu, uluslararası bakımdan piyasanın serbest oluşundan dolayıdır (bununla beraber, A. Birleşik Devletlerinde olduğu gibi, İngilterede de özel kişilerin, ziynet eşyası ve birkaç aydan beri sikke olarak muhafazaları dışında, altın satın almak veya biriktirmek hakları yoktur).

Zürih'te, bankalar hususi şahıslar ve uluslararası üretimle beslendiklerinden, bu husus daha da ileriye götürülmüştür. İsviçre bakımından piyasa bütün dünyaya karşı tamamen serbesttir. Piyasa uluslararası yönden Frankfurt ve Benelüks devletlerinde de serbesttir. Aynı şey Pariste de neden olmasın?

Sanayi ihtiyaçlar için lüzumlu olan altın Fransaya «yolcular» tarafından gizlice sokulmakta ve yine bunlar vasıtasıyla altın sikke ihraç edilmektedir.

Yetkili aracılardan, Banque de France'ın kontrolü altında serbestçe iş görmeleri daha muvafık olmaz mı? Bu suretle külçenin gayri muntazam bir şekilde girişi durdurulmuş olacaktır. Bunun yerine yetkili araçlar, eksik bulunan külçe satın almak için dışarıya altın para satacaklardır. Bunlar bütün gün yapılacak, Paristeki altın piyasası tam boyutlarına erişmiş olacak ve Devlet tahsil edeceği vergilerle önemli bir varidat sağlamış olacaktır.

Bundan dolayı kurların belki biraz altüst olması mümkündür (sikkelerin yükselmesi ve kilogramın inmesi). Mevcut durumun varlık sebebi bu değildir. Bunun nedeni bu konudaki bazı kayıtsızlıklardır.

Her ne olursa olsun, şimdi yapılacak bir müdahalenin pek fazla tesir husule getirmemesi çok muhtemeldir. Yerler çoktan beridir Londra, Seylânda, Dübaide veya Hong-Kong'da tutulmuştur.

Doğrusunu isterseniz, altın sorunu çok yönlü bir meseledir ve işte bundan dolayı da daima savsaklanmıştır.

Kararsız Bir Gelecek:

M. Rueff, on yıl var ki, altın fiyatının iki kata çıkarılması fikrini ileri sürmüştür. Şayet adı geçen kuramı uygulamaya konulmuş olsaydı Amerikalılar mevcutlarından 10 milyar doları ve batı dünyasının geri kalan ülkeleri de 30 milyar dolar kadarını serbest bırakabilirlerdi. M. Rueff, uluslararası bir uzlaşma ile, Amerikanın dışındaki ülkelerin, altın stoklarının revalüasyonundan elde edecekleri kaynakları A. Birleşik Devletlerine, uzun vâdeli ve çok düşük faizli bir ikraz şeklinde vermelerini (Marshall Planının tersi) önermektedir. Büyük iktisatçı, bu suretle serbest kalacak 40 milyar \$ veya daha fazlasıyla A. Birleşik Devletlerinin ortaya çıkabilecek rambursman taleplerini karşılamak durumuna gelmiş bulunacağını ve böylece doların konvertibilitesini tesis etmiş olacağını beyan etmektedir. Maalesef, 15 ağustos 1971 den beri, başlıca

biriki parasını konvertibilitesi tamamen kaldırılmıştır.

Daha beteri, birkaç aydan beri yapılan uygulamaya göre bundan böyle dolar ve marka başvurmak için artık altın yerine özel çekme hakları kullanılmaktadır. Diğer büyük paralar Amerikan dövizleriyle beraber sabit bir pariteye bırakılmış olup kurları söz konusu dövize göre dalgalanmaktadır.

Ekseriya altının değerinin düşürülmesinden bahs olunmaktadır. Bazı Amerikalı iktisatçılar da 1 ons altına ait resmi kurun 140 ve hat-tâ 200 \$ a kadar revalorizasyonundan söz etmektedirler. Fakat art bir düşünceyle merkez bankaları, uluslararası ödemelerde, altını bu fiata kabul etmek istemiyeceklerdir.

Böylece, söz konusu çıkarların fazlalığı nedeniyle sorun, çözümlenmesi çok güç olan meselelerden birini teşkil etmektedir ve özellikle her durumun hareketsiz bir hale gelmesine yardımcı olunmaktadır. Binaenaleyh kanımızca bu, ticari altının her gün gereken birçok yerlerde serbestçe mübadele edilmesinden daha az önemlidir.

Bu sırada altın, ister Pariste, ister Londrada, Romada veya Tokyoda olsun, ilgiyi üzerine en çok

çeken şeydir. Yalnız, o kadar göz dikilen ve - binlerce yıldan beri toplanan ile çağımızda istihraç edilenin de hesaba katılmasıyla - sadece 18 metre kenarı olan mütevazı bir kübû ifade eden bu maden, aynı zamanda, ortaya çıkanların iş tahları karşısında çok azalmıştır.

Şu halde önümüzdeki aylarda A. Birleşik Devletlerinde veya Fransada kararlaştırılması muhtemel olanlara karşı dikkatli bulunalım.

Yükseliş devam ederse altın paralarda çok şiddetli olacağı düşünülebilir. Çünkü evvelâ, eski sikeler bakımından bir ilgi mevcut bulunmaktadır, sonra da uygun bir fiat olduğu takdirde, altın paraya karşı, külçelere nazaran, açıkça çok daha fazla talep vardır.

Fakat merkez bankalarının yapabileceklerine de dikkatli olunmalıdır.

Bugün «fert yükselişinde» bulunmaktadır. Ancak bazı emisyon kuruluşları altınlarının bir kısmını satacak olurlarsa süratli bir düşüş meydana gelebilir. Bu pek varit görülmeyen bir varsayım olmakla beraber, bazı yabancı müşahitlerin gözden uzak tutmadıkları da bir husustur.

Hisse Senedi Türleri, Geçici Makbuzlar ve İlmühaberler

S. Nihat GÜVENAL

Bir tüketici, tasarruflarını bankaya yatırmak veya devlet tahvili ve hatta özel sektör tahvili almak yerine; belirli bir oranın altına düşmeyecek temettü verecek, biraz da prim yapacak hisse senetlerine bağlamaya yönelmelidir.

Bu konuda tutarlı hareket edebilmek için de her şeyden önce Menkul Kıymetler Borsası, hisse senedi türleri, hisse senedi yerine verilen ilmühaber ve geçici makbuzlar hakkında yatırım için gerektiği kadar bilgi sahibi olmalıdır.

MENKUL KIYMETLER BORSASI

Memleketimizde menkul kıy-

met alım ve satımını düzenleyen ilk Yönetmelik 1867 yılında yürürlüğe girmiş ve 1973 yılında İstanbul'da «Dersaadet Tahvilat Borsası» açılmış olmakla beraber; 1929 yılında kabul edilen 1447 sayılı «Menkul Kıymetler ve Kambiyo Borsaları Kanunu» ile borsanın statüsünde önemli değişiklikler yapılarak bugünkü şekline sokulmuştur. Bu kanuna göre; Menkul Kıymetler ve Kambiyo Borsaları, devlet, vilâyet ve belediyeler tarafından çıkarılan hisse senedi ve tahvillerin, Türk Anonim Şirketlerinin hisse senedi ve tahvillerinin borsaya kabulü Maliye Bakanlığınca uygun görülen yabancı hisse senedi

ve tahviller ile nakit ve dövizlerin alınıp satıldıkları yerlerdir.

Borsalar hükümet komserleri tarafından yönetilirler. Maliye Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararıyla yeni borsalar açılabilir.

Borsa üyeleri; aslî ve kayıtlı üyeler olmak üzere iki türdür.

Aslî üyeler acentalar;

Kayıtlı üyeler ise coberler (kendi adına menkul kıymet alıp satanlar), Bankalar, bankerler, sarraflar, kulisyeler (borsa kulislerinin faaliyet gösteren fakat ancak acentalar aracılığıyla alım-satım yapabilenler) ve hisse senetleriyle tahvilleri borsada kayıtlı olan sermaye şirketleridir.

Yerli ve yabancı sermaye şirketlerine ait hisse senedi ve tahvil-lerin borsada kota edilmesi (işlem görebilmesi) için borsa meclisinin bu konuda olumlu bir karar vermesi ve bu kararın Maliye Bakanlığınca onaylanması zorunludur.

500.000 TL sermayeli bir anonim şirket için kotasyon ücreti 250 TL'dir. Borsada kayıtlı olmayan kıymetlerin borsada alım-satımı yapılamaz.

Borsanın bir gazetesi olup, borsada muamele gören hisse senedi ve tahvilâtı çıkaran şirketin

sermayesini, hisse senedinin nominal kıymetiyle ödenmiş miktarını, son dağıtılan temettü tutarını, son satış tarihini ve fiyatını neşretmektedir.

Ancak, son zamanlarda hisse senedi ve tahvilât alım-satımının büyük bir kısmı borsa dışındaki komisyoncular aracılığı ile yapıldığından, Borsa Gazetesindeki bilgiler genellikle son durumu aksettirmektedir.

BORSA DIŞI MENKUL KIYMET HAREKETLERİ

Borsa bankeri veya banker diye iş ünvanı kullanan borsa dışı aracılarının önemi gittikçe artmaktadır.

Başlangıçta yalnız tasarruf borsası alım satımına aracılık yapan veya kendi namlarına alıp satan bu aracılar müşterilere çeşitli menkul kıymetler hakkında bilgi verebilmekte ve gereğinde müşterinin ayağına giderek menkul kıymeti satın almakta veya satmaktadırlar.

Bu aracıların ayrıntılı günlük ilâvelerine ek olarak, bazı büyük gazeteler de özellikle hisse senedi ve tahvilât borsası fiyatları hakkında bilgi vermektedir.

Resmi borsayı düzenlerken borsa dışı muameleleri de kapsamak ve hisse senedi-tahvilât alım

satımını bir bütün olarak ele almak artık zorunlu olmuştur.

Kanunlaşması beklenen Sermaye Piyasası'nın Düzenlenmesi ve Denetlenmesi Hakkında Kanun Tasarısı birçok yenilikler getirmekte ve daha ziyade düzenleyici nitelikte görünmektedir.

MAKBUZLAR

Anonim Şirketlerde kuruluş halinde veya sermayenin artırılmasında pay sahiplerine yaptıkları tediyeleri belirten makbuzlar verilir.

Kuruluştaki Verilen Makbuzlar :

Anonim Şirket tüzel kişilik kazanıp hisse senetlerini çıkarıncaya kadar pay ödemelerine karşılık ödeme makbuzları verilir. Bunlar ortaklık belgesi olan hisse senetlerini temsil ettiklerinden; nama mahsus hisse senetlerinde şirket Yönetim Kurulunun tasvibiyle, hamiline ait hisse senetlerinde ise ciro edilerek devredilebilir. Ancak, kurulan bir şirketin hisse senetlerine para yatıracak tüketicinin asgari bir kaç yıl gelirsiz bekleme gücü olması gerekir.

Sermaye Artırılmasıyla İlgili Muvakkat Makbuzlar :

Sermayenin artırılmasında, çıkarılacak yeni hisselerinin nominal değerlerinin kısmen veya tamamen

ödenmiş olduğunu tevsik eden makbuzlar verilir.

Muvakkat makbuz da denilen bu makbuzlar, yani hisse senetlerinin işlemleri tamamlanınca hisse senetleriyle değiştirilir. Geçici bir niteliği olan söz konusu makbuzlar hamiline ait hisse senetleriyle ilgili iseler devri mümkündür.

Ancak bunları satın alırken; sermaye artırılması neticesi yeni hisse senedi verilinceye kadar genellikle temettü ödenmediği ve özellikle yabancı sermaye bulunan anonim şirketlerin yeni hisse senedi çıkarmalarıyla ilgili işlemler çok uzun sürdüğünden muhtemelen ilk yıl temettü dağıtılmayacağı, yani makbuz tarihinden itibaren iki yıl kadar bir zaman geçmeden temettü alınmasının çok ender olduğu göz önünde tutulmalıdır.

İLMÜHABERLER

Bir anonim şirket tüzel kişiliği kazandıktan sonra hisse senetleri hazır oluncaya kadar, ortaklara paylarını tevsik eden ve geçici bir belge olan ilmuhaberler verilmektedir. Ilmuhaberler karşılığı tamamen ödenmiş paylar için hamiline veya nama; kısmen ödenmiş paylar için ise yalnız nama olarak tanzim olunabilir. Ayrıca, bilâhare hamiline yazılı hisse senetleriyle değiştirilmek üzere nama ilmuhaber ve-

rilmesi de mümkündür.

Nama muharrer hisse senetleriyle **değiştirilmek üzere** çıkarılan nama yazılı ilmuhaberler, nama yazılı hisse senetlerinde olduğu gibi şirket Yönetim Kurulunun onayı alınmak suretiyle devredilebilirler. Kısmen ödenmiş paylarla ilgili ilmuhaber devirlerinde, şirket bakiye pay borcunun devrine müsaade etmezse, devreden şahsın bu konudaki mükellefiyeti devam eder.

Hamiline yazılı hisse senetleriyle değiştirilmek üzere çıkarılan nama muharrer ilmuhaberler şirkete haber verilmek suretiyle, hamiline yazılı hisse senetlerini temsil eden tamamı ödenmiş hamiline muharrer ilmuhaberler ise hiç bir formaliteye baş vurulmadan devrolunabilirler.

İlmühaber sahibi bir gerçek veya tüzel kişi, Genel Kurula diğer hissedarlar gibi katılıp oy verebilir, kârdan hisse alabilir ve tasfiye halinde, diğer ortaklar gibi bakiyeden faydalanabilir.

ANONİM ŞİRKET HİSSE SENEDİ TÜRLERİ

Anonim şirketler devredilme yönünden farklı fakat diğer haklar bakımından eşit nama ve hamiline hisse senedi çıkardıkları gibi, de

şik haklara sahip yani imtiyazlı hisse senetleri de çıkarabilmektedirler.

Bir şirketin hisse senedini almadan önce; özellikle oy verme, kârdan ve tasfiyeden yararlanma yönlerinden farklı hisse senetlerinin mevcut olup olmadığı hakkında kesin bilgi edinilmesi zorunludur.

Şirket mukavelesinin tetkik edilerek, kurucu hisse senedi varsa kârdan ne kadar hisse alacağı; Muhtelif tertip ve seri hisse senedinin bir kısmına diğer ortaklara ilk temettü dağıtılmadan veya dağıtıldıktan sonra fazladan bir kâr yüzdesi verilip verilmeyeceği;

Her pay sahibinin bir oy sahibi olması esas iken mukavelede oy yönünden imtiyazlı yani birden fazla oya sahip hisse senetlerinin olup olmadığı kesinlikle saptanmalıdır.

Ayrıca sermaye artırımına katılma, Yönetim Kuruluna veya mürakıplığa seçilebilme ve tasfiyeden faydalanma yönünden imtiyazlı olan hisse senetleri de mevcut olabilir.

Böyle bir anonim ortaklı, binlerce hissedarı olsa bile; yatırım yapacak tüketici yönünden klâsik bir aile şirketi kadar sakıncalıdır.

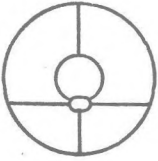

SONUÇ :

Yukarda belirtilen niteliklerde
se senetleri olan bir şirket
hisse senetlerini, ilmuhaber veya

geçici makbuzlarını alırken çok düş-
şünülmesi ve elde edilebilecek te-
mettü gelirinin diğer yatırım im-
kânlarının muhtemel sonuçlarıyla
mukayese olunması gerekir.

**Dergiye Abone Olunuz
İlan Bulunuz
Zira bu Eser
Sizindir.**

Tüketicinin Menfaatlerini Korumak (*)

Çeviren: Dündar MURATOĞLU

Şayet günümüzde hükümetler, ekonomik ve sosyal politikalarının hazırlanmasında tüketicilerin menfaatlerini gittikçe daha etraflı bir şekilde nazarı itibara almaktaysalar bu onların, yığın üretiminin gelişmesi, teknik terakkinin hızlanması, tüketicilerin satın alma güçlerinin artışı ve piyasaların genişlemesi, gibi olaylar dolayısıyla bu konuya doğru sevk edilmiş olmalarındandır. Artık arz edilen ürünler çok çeşitli ve daha fazla işlenerek hazırlanmış olup iş güçleri birbi-

rinden çok değişik bulunmaktadır; bunlar talebi karşılayacakları yerde talep üzerine peşinen yapılmakta ve öncekilerden daha gayretli, daha etkili tanıtıcı ve ticari tekniklerle piyasaya sürülmektedir. Bu koşullar altında tüketici, kendisine teklif edilen mamûlleri narz edebilecekleri tehlikeyi tefrikte veya kendi kişisel ihtiyaçlarını en iyi cevaplandıracak olanları seçmekte gittikçe artan bir güçlük hissetmektedir.

Bugün bütün hükümetler, sadece tüketiciyi korumak için değil, fakat aynı zamanda onun arz ettiği «denge ağırlığı» nı güçlendirmek için ve hepsi de aynı gidiş yolunu

(*) «l'Observateur de l'OCDE» Dergisinin nisan 1973 nüsha-sından alınmıştır.

izlemeksizin, genellikle aşağıda açıklanan belli amaçları yükümlenmeğe gerek duymaktadırlar:

— Tüketiciiyi, onun güvenliği- ni ve sağlığını tehlikeye maruz bı- rakan muhataralara karşı himaye etmek;

— Onu her türlü yalan, aldatı- cı ve gayrı kanuni uygulamalara karşı korumak;

— Ona yeterli hakları vermek ve uygun başvurma yollarını aç- mak;

— Ona haber alma ve eğitim imkânlarını sağlamak;

— Kendisine ilişkin tüzükle- rin düzenlenmesine onun mümes- sillerini de iştirak ettirmek.

Sosyal Yapıya Ait Kadro :

Halen OCDE ülkelerinin ekse- risinde tatbik edildiği gibi, tüketi- ciler hakkındaki politika, genellik- le, kamusal güçlerin, bir veya bir- çok uzmanlaşmış, kamusal veya kamusal-olmayan kuruluşun ve tü- keticilere ait hususi teşekküllerin araya girmesini gerektiren, çok yönlü bir anlayış biçiminde belir- mektedir.

Üye ülkelerden ikisi, Kanada ve Norveç, özellikle bu sorunları ele almakla yükümlü bulunan ve bu görevin karşılığı olarak sırasıyla, «Tüketim ve Mesleki Kuruluşlar

Federasyonu Bakanlığı» şe «Tüke- tim ve Kamusal İşler Bakanlığı» şeklinde adlandırılan birer bakan- lık vücuda getirmişlerdir. Bununla beraber, birçok hallerde, tüketici- lerle ilgili politikanın ortaya çıkar- dığı yetkiler muhtelif bakanlıklara ait iç bölümler arasında bölüşül- mektedir: Maliye, ekonomik işler, ticaret, tarım, sosyal işler veya aile işleri. kamusal sağlık ve eği- tim, hile ve kaçakçılıkları önleme v.b., gibi. Bazı memleketlerde ise, tüketicilerle ilgili politikadan do- ğan işlerin yürütülmesini sağlaya- bilmek ve müstehliklerin menfaat- lerini tamamen nazarı itibara al- mış olmak için, tüketici mümessil- lerinin de bulunduğu, bakanlıklara- rası komiteler meydana getirilmiş- tir.

Bazı ülkeler, sosyal yapıya ait plân hususunda ve yönetimin tüke- ticilerin ihtiyaçları bakımından «doğrudan doğruya bağlantı kura- cak» şekilde kalması için başka bir çözüm kabul etmişlerdir: Bu memleketler, çok defa, «Tüketici- ler Konseyi» adı verilen ve genel- likle uhdesinde üreticilerle tüketi- cilere ait «aracı birlikler»i toplay- an, yani uzmanlaşmış kamusal veya kamusal-olmayan teşekküller vücuda getirmişlerdir. Bu konsey- ler, tüketiciyi korumak, eğitmek ve ve ona bilgi vermek için kamusal güçler tarafından alınan tedbirlerin uygulanmasına göz kulak olmakta,

kendileri daha ziyade veya tammen kamusal fonlar tarafından finanse edilmelerine rağmen, çok geniş bir özerkliği ellerinde bulundurmakta ve tüketicilere ait kuruluşların faaliyetine paraca yardım edebilmekte veya tüketiciyi doğru dan doğruya eğitebilmektedirler.

Kendi yönlerinden, tüketicilere ait kuruluşlar da, kamusal güçlerin kararlarında tesirlerini artırmak ve yeniden biraraya gelmek için tercih ettikleri vasıtalardan biriyle etkili bir biçimde ağırlıklarını koymağa gayret sarfetmektedirler. Kuzey ülkelerinde kamusal güçler, tüketicilere ait çeşitli toplulukların birleşmelerini desteklemiş ve kolaylaştırmışlardır. Yakın geçmişte, OCDE'ye Üye bazı ülkelerde tüketicilere ait özel kuruluşlar federasyonlar halinde birleşmişlerdir, başka memleketlerde ise bu teşekküller faal bir şekilde işbirliği yapmağa başlamışlardır; fakat tümü gözönünde tutulduğu takdirde bunların, henüz ahlâki, felsefi, politik ve diğer görüş ve düşünceler bakımından tercihlerinin farklılığını ifade etmelerine imkân verebilecek hareketlerinin uyuşmasını sağlıyacak bir formülü aramakta oldukları görülmektedir.

Bazı ülkelerde ise, tüketicilerin mümessilleri, aralarında ve kamu güçleri arasında olduğu kadar ticari ve sınai çevrelerin sözcüleri

arasında, şu veya bu şekilde, devamlı bir karşılaşma sağlayabilmek için büyük bir çalışma sürdürmektedirler.

Tüketicinin Himayesi :

Tarihsel olarak, tüketicilerin korunmasını sağlamayı amaçlayan kanunlar, genellikle, bu konuda etraflı, geniş bir politikanın kabulü gibi nispeten yeni sayılabilecek bir olaydan önce de mevcut bulunmaktadır. Bu kanunlar, tüketicinin güvenliğini sağlamalarına veya onun ekonomik çıkarlarını korumayı amaçlamalarına göre iki büyük sınıfa ayrılırlar.

Güvenlik ve Sağlık :

Tüketicilerin güvenliğini ve sağlığını korumayı amaçlayan tedbirler çok yaygındır ve uzun zamandan beri mevcut bulunmaktadır. Müstehliklerin cismani bakımdan himaye edilmelerini temin için genel olarak uygulanan yöntemlerin birincisi, tehlikeli ürünlerin kullanılışını yasaklamaktan, ikincisi, bir mamulün içindeki tehlikeli maddelerin miktarını sınırlamaktan ve üçüncüsü, şayet bu iki koşulun yerine getirilmesi imkânsız görülüyorsa (çünkü söz konusu mamül zaruri olabilir veya terkibi tâdil edilemiyebilir) güvenlik kurallarına uydurtulması veya mecburi bir etiketleme yaptırılmasından ibarettir. OCDE ülkelerinin bir çoğun-

da, zehirli maddeler, kolay tutuşan cisimler, patlayıcı ve zehirleyici maddeler için olduğu kadar ev işlerinde kullanılan cihaz ve kapılardan tutun da elektrik ve gazın günlük istimaline varıncaya kadar güvenlik kuralları ve bir etiketleme yönetmeliği mevcut bulunmaktadır. Bazı memleketlerde yönetmelik, motorlu vasıtalar, oyuncaklara, bazı ev işlerinde kullanılan deterjanlara ve kolayca tutuşan men-sucat maddelerine de uygulanmaktadır. Bazan etiketlerin, ancak bir süre sonra ortaya çıkan tehlikeleri de belirtmeleri zorunluğu vardır: Nitekim, A. Birleşik Devletlerinde, kamu sağlığına ve sigaralara ilişkin 1969 tarihli kanun; imal, ithal veya A. Birleşik Devletlerinden şarta bağlı olarak satılan bütün sigaralara ait ambalajların şu notu taşımaları zorunluğunu emretmektedir: «Sağlık hizmeti sigara kullanmanın sıhhat için tehlikeli olduğunu isbat etmiştir.»

Ekonomik Çıkarlar :

Bu son yıllarda, Üye ülkelerin pek çoğunda, tüketicilerin çıkarlarını korumak için, kamusal güçlerin mecbur edici tüzükleri uygulamak suretiyle doğrudan doğruya müdahaleleri çok artmış bulunmaktadır. Bu tüzüklerin asıl amacı tüketiciyi, pek titiz olmayan meslek sahipleri tarafından, fiiliyatta hilekârların veya yabancıların kurbanı

olmasına karşı himaye etmeği; halen mevcut bulunan ve diğerleri arasında, hilelerin önlenmesini, saldırgan satış yöntemlerinin kontrolünü; aldatıcı, hileli veya yanıltıcı satış tekniklerinin ve yalan, aldatıcı veya yanıltıcı tanıtma yayınlarının önlenmesini ve tüketiciyi, aynı zamanda, tüketim kredisini düzenleyen tedbirler karşı korumayı öngörmektedir.

Ancak, müeyyideler uygun olarak doğrudan doğruya tüzüklerle düzenleme tüketicinin ekonomik çıkarlarını korumanın tek yolu değildir. Diğer yöntemler arasında en önemli olanları serbest rekabeti devam ettirmek için müdahalede bulunanlardan oluşmaktadır. Birçok ülkelerde rekabet politikasının tüketicilerle ilgili politika ile doğrudan doğruya bağlantıları olduğuna dikkat edilmektedir, zira bu politika fiatların düşmesine, mamûllerin kalitesini ıslah etmeğe veya yeni ürünlerin meydana getirilmesinde yaratıcılığı teşvik etmeğe olanak sağlamaktadır.

Talepler ve Müracaatlar :

Bir tüketici, kendisini zarara uğramış addederse, satışın tanındığı ortak haklar çerçevesinde öngörülen olağan başvurma yollarını kullanabilir; buna ilişkin özel mevzuata karşı gelmekten dolayı, örneğin, hileyi, aldatıcılığı veya

yanıltıcı ilânı önlemek için, imalâtçı aleyhine adli bir kovuşturmada bulunulabilir. Ayrıca, tüketicilerin şikâyet ve talepleri hususunda bilgi edinmek üzere bazı memleketler, gittikçe önem kazanan, özel hizmet büroları ihdas etmişlerdir. Esasında tüketicinin emrine, onun şikâyet ve sızlanmalarını tam yetki ile değerlendiren ve sonra konuyu doğrudan doğruya iş sahipleriyle görüşen, şikâyetçiye davada karşılaşılabilecek adli sonuçları gösteren bir «genel şikâyet bürosu» ihdas olunarak onun sathi, usandırıcı ve pahalı adli davalardan uzak tutulması söz konusudur.

Bu tür imkânlar Kanadada, Japonyada, kuzey ülkelerinde ve daha kısıtlı bir ölçüde olmak üzere, Avusturyada, Hollandada ve İngilterede mevcuttur. Kanadada tüketicilerin şikâyetleri, Tüketim ve Mesleki Kuruluşlar Bakanlığı'nın özel bir servisine yapılmaktadır. Japonyada bu şikâyetler, sağlık haber alma Merkezi ve birbirleriyle yakın bir işbirliği faaliyeti sürdüren, 67 tüketici haber alma Merkezi tarafından kabul edilmektedir. Bunlar, kuzey ülkelerinde, şikâyetlerle meşgul olan tüketici mümessilleri ve Almanyada, Avusturyada ve İngiltere'de ise tüketici konseyleri merkezleridir. Tüketicilerin şikâyetlerini adli yollara başvurmaktan halletmek imkânı olan bu tür kuruluşlar, Üye ülkelerin çoğunluğunda

gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır.

Tüketicinin Haber Alması :

Çeşitli kamusal, kamusal-olmayan veya özel kuruluşlar, piyasaya daha çok saydamlık vermek ve onu, kapsamındaki her tüketicinin sahip bulunduğu bütün seçme haklarından en mükemmel şekilde haberdar olmasıyla tanınan, klâsik ekonomi kuramı modeline daha uygun bir hale getirmek maksadıyla, mamûller ve kamuya arz olunan hizmetler hakkında objektif bilgilerin yayılmasını kolaylaştırmaya büyük bir çaba göstermektedirler. Tüketicinin haber alması, esasında birbirini tamamlayan ve önceliğe sahip dört yönü bulunan bir faaliyettir: Karşılaştırmalı denemeler, etiketleme, istişari hizmetler ve tüketicinin genel haber alması.

Tüketicilere arz olunan mal ve hizmetlere ait, bunların özelliklerini olduğu kadar kulanma değerlerini ve işleyiş kurallarını da tayin edebilmeyi amaçlayan **karşılaştırmalı denemeler**, çok kere özel veya kamusal-olmayan kuruluşların, buna dair tüketici dergilerinde yayımlanan veya başka vasıtalarla yayınlanan raporları ile aşağı yukarı bütün Üye ülkelerde gerçekleştirilmektedir (İspanya, Yunanistan, İrlanda, Portekiz ve Türkiye müstesna). Özellikle bu denemeler, nitelikleri tanıtıcı tanımlamalarda çok

fazla övülen ve tüketicilerin bunun doğru olup olmadığını tayin edecek durumda bulunmadıkları pahalı ev eşyası ile diğer dayanıklı veya dayanıksız tüketim mallarına (ambalajlı yiyecek maddeleri, temizlik eşyası v.b.) ilişkin bulunmaktadır. Bununla beraber bu tecrübeler ortaya bazı sorunlar da çıkarmaktadır: Maliyet, sayıları ve sık sık oluşları, nümunelerin seçimi, rapor ve sonuçların yayını, ortalama düzeyde yapılan denemelerin tekniğinden yoksun oluşu, gibi. OCDE Üyesi bulunan Hükümetlerin büyük çoğunluğu, kamusal güçler tarafından yapılacak bir mali yardım artışının bu sorunların çözümünü kolaylaştıracağı kanısındadırlar. Bundan başka, son yıllarda, bu denemeleri yapan kuruluşlar arasında sağlanan uluslararası işbirliği, daha çok tek biçimli deneme teknikleri hazırlanmasına ve uygulanmasına imkân vermiştir.

Bütün OCDE ülkelerinde kanun koruyucu, şu veya bu şekilde, bazı mamüllere etiket koyma zorunluğu hususunda kanunlar yayımlamış ve buna uyulmama haline karşı cezai müeyyideler öngörmüştür. Etiketler, bazı mamüllerin kayıtsız şartsız istimaline mani olmanın imkânsız görüldüğü hallerde, sağlık veya güvenlik için tehlikeli maddelerin kullanılmasında alınacak tedbirleri veya izlenecek talimatı göstermekte veya söz konusu madde ve-

ya mamülün ağırlığı, hacmi, bir ambalajın içinde bulunan parça adedi veya bileşimi hakkında bilgi vermektedir. Bazı ülkelerde, etiketin halka, emteanın perakende fiyatını, ambalajcının, imalatçının veya dağıtıcının ad ve adresini veya mamülün menşeiini tanıtacak bilgileri kapsamaması da istenmektedir. Bazı memleketlerde, bundan ayrı olarak, mecburi olmayan muhtelif etiketleme tipi mevcuttur; bu, özellikle tüketiciiyi (çoğu kez mümessillerinin yardımıyla) aydınlatmak için uzmanlaşmış kuruluşlar tarafından tasarlanan vekısmen kamu fonlarından finanse edilen «gösterici» veya «sistemli» etiketleme halidir; halen altı ülkede -Almanya, Danimarka, Finlandiya, Norveç, Hollanda ve İsveç- fiilen uygulanmakta olan bu yöntem, Avusturya ve Fransa gibi diğer iki memlekette de yerleştirilmek üzeredir.

Fertlerin taleplerine cevap veren **istisari hizmetler**, bilhassa Almanyada, Avusturyada, Kanadada, Fransada, Japonyada, kuzey ülkelerinde ve İngilterede çok sayıda ve faal bir halde bulunmaktadır; onlar önce, yalnız (her şeye rağmen kendi fikri meşgalelerinin merkezini teşkil eden) dahili ekonomiyi yönetecek biçimde genişletmiş oldukları faaliyet sahalarını tüketiciiyi ilgilendirebilecek her soruna kadar yaygınlaştırmışlardır. Bu hizmetler gittikçe artan bir bi-

çimde ve özellikle tüketicilerin sözcüleri durumunda görünen kuzey ülkelerinden türemiştir.

Tüketicii **tam bir haber alma** dan faydalandırmak için bütün yığmsal ulaşım vasıtalarını kullanmak lâzımdır. OCDE ülkelerinin pek çoğunda, tüketici kuruluşları makale ve sütunlarını tüketicinin aydınlatılmasına hasreden basın organlarına (gazeteler, dergiler ve özellikle radyo ve televizyonda belli bir konu üzerinde belirli aralıklarla yapılan yayınlar) yaklaşmışlardır; bu mevzuda ayrıca, radyo ve televizyon da, fakat hiç bir zaman bütün programlarında yer vermemek üzere, günün en önemli konusunu teşkil eden sorunları ele almaktadırlar.

Tüketicinin Eğitimi :

Mevcut ve gelecekteki tüketiciyi eğitmek de tüketiciyle ilgili olarak yerine getirilmesi gereken başlıca görevlerden biridir. OCDE Üyesi Hükümetlerin ekserisinin, tüketiciler tarafından ortaya konulan sorunlara, eleştiri zihniyetlerini geliştirmek suretiyle, genç kuşakları alıştırmayı zaruri görmelerinin nedeni, çoğu kez, tüketici eğitiminin okullarda henüz çok gelişmemiş olmasındandır. Bu sorunlar sadece, Fransa, İtalya ve Japonya gibi birkaç ülkedeki ilkökul ve ortaokul programlarında yer almak-

tadır. A. Birleşik Devletlerinde, Başkanın Kabinesine bağlı bulunan Tüketim Bürosu, tüketicinin eğitim programlarının artırılmasını desteklemekte ve bu programlar arasında işbirliği sağlanmaktadır. Yettişkinlerin eğitimine gelince, bazı memleketlerde, milli eğitim hizmetleri, tüketici veya sendika kuruluşları tarafından teşkil olunan akşam kursları ve mektuplaşma kursları mevcut bulunmaktadır.

Zorluklar :

OCDE Üyesi Hükümetler tüketiciler hakkında bir politika yürütmek istedikleri zaman, hepsi birçok büyük sorunlarla karşılaşmışlardır, bunlar bahusus:

— Çeşitli uzman kuruluşların çalışmalarında yeteri kadar ileri götürülmüş bir işbirliği temin etmek;

— Tüketicilere, menfaatlerine taallük eden tüzüklerin hazırlanışına ve temel kararlara bilfiil katılmalarına imkân verebilecek usul ve şekiller bulmak;

— Piyasaya yeni çıkarılan ürünlerden devamlı haberdar olmak, sızabilecek yeni tehlikelerden kurtularak söz konusu mamulün güvenliği bakımından, süratle hareket etmek ve kesin sonuçlara varmak lüzumu arasında bir denge sağlamak;

— Bir ürünün arz ettiği emniyet derecesini tanımlamak ve camianın bütün üyelerince derhal tanınabilir mahiyetteki marka ve simgeleri, yaş, dil veya bilgi derecesi bakımından ayırım yapmadan, bir kurala bağlamayı tasarlamak;

— Gayri kanuni ticari faaliyet konusunda durumun devamlı gelişme göstermesi karşısında mevzuatı da buna uydurmak veya müeyyideler uygulamak;

— Tüketime arz olunmuş ürünlerin, üstünlüklerini tesbit maksadıyla yapılacak karşılaştırmalı denemeleri finanse etmek için gerekli fonları tahsis etmek;

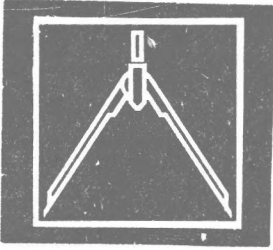
— Yetişkinlere ve gençlere, eğitim dönemlerinin bütün aşamalarında, tüketim sorunları hakkında günü gününe haber verecek vasıtaları temin etmek.

Tüketicilerle ilgili faal bir politikanın hazırlanmasında OCDE ül-

keleri Hükümetlerinin karşılaşmış bulundukları sorunları ve güçlükleri gözönünde tutan Komite, gelecekteki çalışmalarını iki büyük doğrultuya yöneltmeyi düşünmektedir :

— Karşılıklı haber almalar, muntazam tecrübeler, özellikle hepsini kapsayacak müşterek esas ve talimatların yayımlanmasını amaçlayan incelemeler sayesinde Üye ülkelerin, tüketiciler hakkında toplu ve faal bir politika uygulamalarına yardım etmek;

— Tüketicinin çıkarlarını tamamen koruyarak, tüketicinin himayesini veya haber almasını sağlamayı amaçlayan ulusal tüzükler uyarınca yapılan düzenlemeler arasındaki mevcut farkların, uluslararası mübadelelerde doğurabilecekleri engellerden sakınmayı veya bunları azaltmayı temin için en etkili olan vasıtaları tetkik etmek.

Türkiye'nin Turizm Sektörü Üzerine bir deneme

Mehmet GENCELİ (1)

Turizm Endüstrisi bilhassa II. Dünya Savaşı'ndan sonra çok önemli gelişmeler kaydetmiş olup halen dünya ticaretindeki payı % 10'a ulaşmıştır. Turizm potansi-

yeline sahip bazı ülkeler için turizm gelirleri Ödemeler Bilançosu üzerinde son derece olumlu bir rol oynamaktadır. Örneğin Kanada'nın turizmden elde ettiği döviz buğday ihracatı karşılığı elde etmiş olduğu dövizden daha fazladır. Meksika ise döviz gelirlerinin % 44' ünü, Avusturya ise % 23 ünü turizm vasıtasıyla elde etmektedir (2). Turizm Endüstrisinin'deki bu şaşırtıcı gelişme özellikle Akdeniz çanağının Kuzey ve Kuzey-Batı ülkelerini ihya etmiştir. (3).

Nitekim Türkiye ile karşılaştırmaya elverişli olan buna karşılık

- (1) İktisat Fakültesi İstatistik Asistanı.
- (2) Menges Günter : Methoden der touristischen statistik und Marktforschung; Methodes des Recherches Touristique; Verlag Gurten, Bern 1972; S. 12.
- (3) İktisadi Rapor 1973; Odalar Birliği, Ankara 193, S. 313.

turizme gereken önemi vermiş bulunan İspanya, Fransa, Yunanistan, İtalya ile Türkiye'nin turizm vasıtasıyla elde etmiş oldukları döviz miktarlarının karşılaştırılması bu hususu teyit eder mahiyettedir.

lanması halinde turizmin büyüme-ye en fazla katkısı olabilecek sektörlerden biri haline gelebileceğini ve turizm gelirlerinin işçi dövizleri düzeyine ulaşabileceği fikrinde olduğumuzu da belirtiriz.

TABLO : 1

Muhtelif ülkelerin turizm gelirleri (milyon Dolar)

Ülkeler	Yıllar		Yıllık Ortalama artış % (4)
	1960	1970	
Fransa	500	1189	9
Yunanistan	51	194	14.3
İtalya	642	1639	7.3
İspanya	297	1681	18.9
Türkiye	6	51	24.9

Kaynak : Odalar Birliği; age; S. 314.

Tablo 1'den görüldüğü gibi turizm gelirleri bakımından İspanya başta gelmekte Türkiye ise en geride yer almaktadır. Ancak Türkiye yıllık % 24.9 gibi bir artışla, mutlak rakamlar bakımından diğer ülkeleri çok geriden takip etmesine rağmen, olumlu aşamalara aday gözükmemektedir. Bütün bu olumlu hamlelere rağmen Turizm Sektörü'nün istenilen düzeye eriştiğini iddia edebilmek hayli güçtür. Bununla beraber gerekli ortalamın sağ-

II) Türkiye'ye gelen yabancılar

Türkiye'nin turizm istatistikleri maalesef kapsamlı olmadığı gibi aynı zamanda doğruluğu da şüphelidir. Ayrıca muhtelif yıllarda turist için farklı tanımlar verilmesi işi büsbütün güçleştirmektedir. Bundan dolayı turist ile yabancı özdeş olarak kullanılacaktır. Aşağıda yıllar itibarıyla Türkiye'ye gelen yabancılar verilmiştir.

TABLO : 2

Türkiye'ye gelen yabancılar	
1960	124228
1961	144356
1962	198228
1963	198841
1964	229347

(4) Yıllık ortalama artış $k_n = k.g$ şeklindeki birleşik faiz formülü ile hesaplanmıştır.

1965	361758
1966	440534
1967	574055
1968	602996
1969	694229
1970	724784
1971	926019

Tablo 2'deki verilere istinaden en küçük kareler metredir ile hesaplanan trend denklemi

$$Y_c = 389190,6 + 36100 X + 959,0 X^2$$

Orijin : 31.12.1965 $X = 1/2$ yıl $S_y = 35695$.

Kaynak : Turizm İstatistikleri
1968, 1969, 1970, 1971

olarak bulunmuş olup teorik değerler aşağıda verilmiştir :

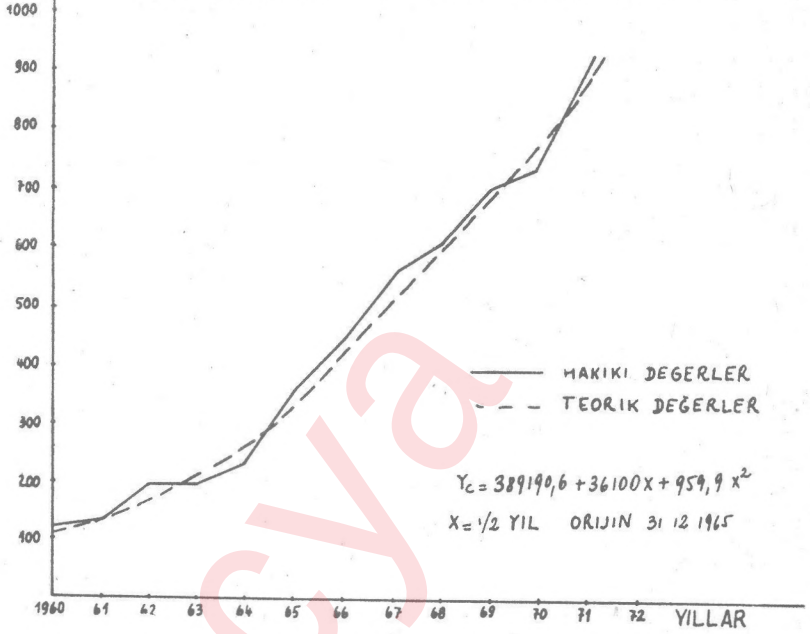
Yıllar	Aslı değerler (Y)	Teorik değerler (Y _c)	Y-Y _c	Δ ₁	(5) Δ ₂
1960	124228	108240	+ 15988		
1961	144356	142044	+ 2312	33804	7680
1962	198228	183528	+ 14700	41484	7679
1963	198841	232691	— 33850	49163	7678
1964	229347	289532	— 60185	56841	7679
1965	361758	354052	+ 7706	64520	7680
1966	440534	426252	+ 14282	72200	7680
1967	574055	506132	+ 67923	79880	7680
1968	602996	593692	+ 9304	87560	7676
1969	694229	688928	+ 5301	92236	7680
1970	724784	791844	— 67060	102916	7680
1971	926019	902440	+ 23579	110596	
	Σy5219375	Σy521937	0		

(5) Parabolün $\Sigma (Y-Y_c)^2 \rightarrow \min$. şartım gerçekleştirdiğini kontrol için bakınız: Choxtan and Cowden, hpphed General Statistics, Prentice Hall, 1950, S. 461-462.

GRAFİK 1

YABANCI SAYISI
(1000)

YILLAR İTİBARIYLA TÜRKİYE'YE GELEN YABANCILAR

Trend denklemi yardım ile
gelecek yıllarda Türkiye'ye gelecek

yabancı sayısı %95 ihtimalle aş-
ğıdaki gibi tahmin edilmiştir.

TABLO : 3

Türkiye'ye gelecek yabancıların tahmini

Yıllar	Tahminler	Alt sınır	Üst sınır
1973	1.145.190	1.073.800	1.216.580
1974	1.280.330	1.208.240	1.351.720
1975	1.421.650	1.350.260	1.493.040
1976	1.570.506	1.509.116	1.631.896
1977	1.27.278	1.605.888	1.788.668
1972	1.020.730	949.340	1.092.120

Tablo 3'de görüldüğü gibi $Y_c = 389190,6 + 36100 X + 959,9 X^2$ şeklindeki trend denklem yardımı ile yapılan tahminlerde Türkiye'ye gelecek yabancı sayısının gittikçe artan hadlerde artacağı söylenebilir. Ancak, aslında bu tahminlerin gerçeği tam olarak aksettirmedigine de işaret etmek gerekir, zira bu artıştaki en büyük amillerden biri de Türkiye'de 24 saatten az kalan yabancıların sayısındaki hızlı artıştır.

TABLO : 4

Türkiye'de 24 saatten az kalan yabancılar

Yıllar	Yabancı sayısı	S. E. I. 1962=100
1962	12037	100
1963	18236	151
1964	21337	178
1965	37327	310
1966	28047	233
1967	175507	1458
1968	167536	1392
1969	202547	1683
1970	218624	1816
1971	362906	3015

Kaynak : Turizm İstatistikleri 1968 ve 1971'den hesaplanmıştır.

Türkiye'de 24 saatten az kalan yabancılar genellikle memleketimize deniz yolu ile günöbirliğine gelen ve bu nedenle kısıtlı döviz sağlanan yabancılardır.

Buna karşılık, 1970 devalüasyonunu takiben yabancılar bakımından Türkiye'nin çok ucuz bir ülke haline gelmesi Türkiye'ye olan turizm talebini müspet yönde son derece etkilemiştir. Aynı zamanda zevklerin değişmesi turizm akımının son yıllarda Türkiye'ye doğru kaymasına sebep olmuştur. Ancak bütün bu olumlu aşamalara rağmen Türkiye'ye gelen turist sayısı diğer ölkeler ile karşılaştırılrsa tatmin edici olmaktan hayli uzaktır.

TABLO : 5

1970 yılında muhtelif ölkedere gelen turist sayısı

Ölkeler	Turist sayısı
İtalya	12.718.654
İspanya	8.840.568
Yunanistan	2.084.659
Türkiye	724.784 h

h : yabancı sayısı

Kaynak : İktisadi Rapor, S. 316.

Türkiye ile ulaşım imkanlarının artması, zevklerin değişmesi, Türkiye'nin kitle turizmini ağırlayacak hale gelmesi ile turizm talebinin çok daha fazla artabileceğine de işaret etmek isteriz. Bu talep artışın massedebilmede en büyük engel ise Türkiyed'e mevcut konaklama tesislerinin yetersizliğidir.

III) Türkiye'de konaklama tesisleri

Türkiye'de konaklama tesisleri hakkında sıhhatli ve kesin istatistikler mevcut değildir. Mevcut istatistikler düzensiz olup ayrı kaynaklar tarafından verilen istatistikler birbirini tutmamaktadır. Bu durumda Türkiye'de mevcut turistik ve turistik olmayan yatak kapasitesi hakkında da bir söz söylemek mümkün değildir.

1971 yılı için turistik belgeli konaklama tesislerindeki yatak sayısı 31325 olarak verilmektedir. (6) Buna karşılık Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yatak sayısının 1971 yılında 32114, 1972 yılında 34628 olduğunu bildirmektedir. (7) O. E.

TABLO : 6

Bazı ülkelerdeki yatak sayısı

Ülkeler	Yatak sayısı (bin)
İspanya	748
Yunanistan	135
İtalya	1378
Fransa	772
Türkiye	28

Kaynak : İktisadi Rapor, S. 315.

- (6) Üçüncü Beş Yıllık Plân, D.P.T., Ankara, S. 617.
- (7) Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kayıtları.
- (8) İktisadi Rapor, S. 315.

C. D. istatistiklerine göre Türkiye de yatak sayısı 28000 dir. (8) Yatak sayısının 35000 civarında olduğunu varsaysak bile bu rakam diğer ülkeler ile karşılaştırılınca ülkemizdeki yatak sayısının ne kadar düşük olduğu ortaya çıkar.

Tablo 6'dan görüldüğü üzere Türkiye'nin yatak kapasitesi turizm endüstri haline getirmiş diğer Avrupa ülkelerine nazaran hayli düşük kalmaktadır. Bu nedenle turizm arzı bakımından ele alınması gereken ilk husus konaklama tesisleri politikasına yön verilmesidir.

IV) Konaklama tesisleri politikası ne yönde geliştirilmelidir.

Konaklama tesisleri arzı bakımından en önemli unsur yatak kapasitesinin miktar ve kalite bakımından ne şekilde dağıldığıdır. Bu hususlar bilindikten sonra politikayı tespit için gerekli çalışmalara başlanabilir.

Herşeyden önce Türkiye'de konaklama tesisleri politikasının tesbitine yardımcı olacak istatistiklerin mevcut olmadığı hatırlanmalıdır. Bu bakımdan atılması gereken ilk adım konaklama tesislerindeki yatak sayısının ve kalitesinin tespit edilmesidir. Bunu takiben Türkiye'ye gelen turistlerin çeşitli yönlerini saptamak üzere

bunlara anketler uygulamak suretiyle gelen turistlerin bir tipolojisi yapılmalıdır. Türkiye'ye ne tip turist gelmektedir ve bunların tercihleri nelerdir... Bu şekilde gelen turistlerin niteliği tanındıktan sonra politikanın diğer bir yönü de şehri otelleri - sayfiye tesisleri alternatifleri arasından hangisine

ağırlık verileceğinin tesbitidir. Fikrimizce Türkiye'ye gelen yabancıların aylara göre dağılışı bu sorunun çözümünde yardımcı olabilir. Bu nedenle 1960-71 (9) arasındaki devreye istinaden aylık ortalamalar metodu ile Türkiye'ye gelen yabancıların mevsim indeksi hesaplanmıştır.

TABLO : 7

Türkiye'ye gelen yabancıların mevsim indeksi

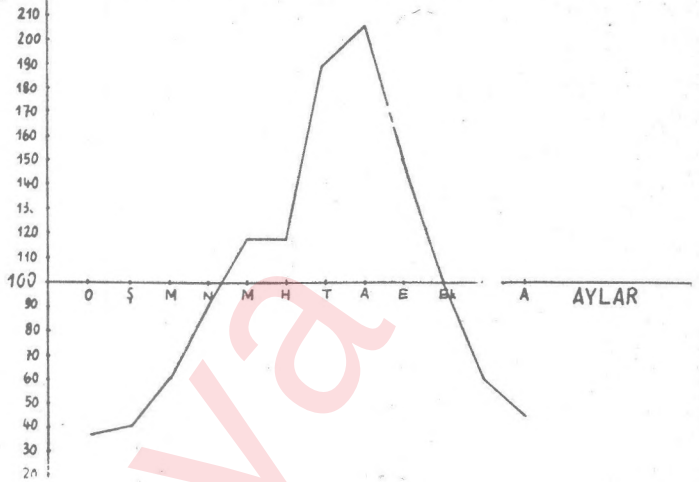
Aylar	Ayarlanmış ortalamar	Trend için tashihler	Ayarlanmış değerler	Mevsim indeksi %
Ocak	9759	+ 148	9907	34.05
Şubat	11534	+ 121	11655	40.06
Mart	17131	+ 94	17225	59.20
Nisan	27009	+ 67	27026	93.05
Mayıs	34083	+ 40	34123	117.28
Haziran	33329	+ 13	33342	114.59
Temmuz	54515	— 13	54502	187.31
Ağustos	59739	— 40	59699	205.17
Eylül	43183	— 67	43116	148.18
Ekim	28915	— 94	28821	99.05
Kasım	17150	— 121	17029	58.52
Aralık	12816	— 148	12668	43.54
			349163	1200.00
			Ort. : 29096,9	

(9) Halûk Cillov, İstatistik Metodları, İstanbul, 1972, S. 129.

GRAFİK:2

MEVSİM İNDEKSİ

GELEN YABANCILARIN MEVSİM İNDEKSİ

Tablo 7 ve Grafik 2'den anlaşıldığı gibi turizm faaliyetleri Mayıs-Eylül devresinde yoğunlaşarak Temmuz-Ağustos aylarında had safhaya ulaşan mevsimlik bir karakterdedir. Turizmin bu kısa süreli karakteri yatak sıkıntısını daha da arttırmaktadır. Turizmin daha istikrarlı olabilmesi için :

a) Turizm hareketlerinin daha geniş bir devreye yayılmasını sağlamak için çaba gösterilmelidir. Bunun için ısı ve güneşli günler bakımından çok müsait olan gü-

ney ve güney-batı sahillerimiz ile metropol şehirler arasında hava ulaşımı sağlanmalıdır.

b) Konaklama tesislerindeki tercihte sayfiye tesisleri ve tatil köylerine ağırlık verilmelidir.

V) Turizm hareketlerinin Ödemeler Bilânçosu üzerindeki etkileri

Turizm hareketleri son yıllara kadar Ödemeler Bilânçosu üzerinde olumsuz etki yapmış, ancak son yıllarda olumlu katkıda bulunmaya başlamıştır.

TABLO : 8

Turizm gelir ve giderleri (100 Dolar)
(O. E. C. D. anlayışına göre)

Yıllar	Gelir	Gider	Fark
1958	1535	12800	— 11265
1959	4756	12600	— 7844
1960	5998	8300	— 2302
1961	092	13758	— 6666
1962	8315	18000	— 9685
1963	7659	20500	— 12841
1964	8317	21806	— 13489
1965	13758	24310	— 10552
1966	17424	31140	— 13716
1967	18542	27119	— 8577
1968	29010	33648	— 4638
1969	46175	42395	+ 3780
1970	64106	47912	+ 16194
1971	78800	42300	+ 36500
1972	126709	59370	+ 67339

Kaynak : İktisadi Rapor; S. 247.

Yukarıdaki tablodan görüldüğü gibi 1969 yılından itibaren lehte fark gittikçe artmaktadır. Ancak bu artış Birinci ve İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânlarındaki tahminlerin çok altında kalmıştır. Kanaatimizce bunun en büyük nedeni Turizm Sektörü'nün yatırımlar bakımından çok gerilerde yer almasıdır. Nitekim Birinci Beş Yıllık dönemde turizm yatırımlarının sabit

sermaye yatırımlarına oranı % 1.3, İkinci Beş Yıllık Plân'da ise % 2.1 civarında olmuştur. Turizm Sektöründeki yatırımların gerçekleşmesi ile turizm gelirlerinin hızlı bir artış ile arzulan düzeyeye ulaşabileceği inancında bulunduğumuzu belirtmek isteriz. Nitekim 1972 yılında O.E.C.D. anlayışı ile hesaplanan yabancı başına harcama Plân hedefinin çok üstüne çıkarak 122.7 Doları erişmiştir. (10) Bu durumda muhtemel olarak, gerekli ortamın sağlanması halinde, turizm gelirleri Plân hedeflerine ulaşacaktır.

(10) Turizm İstatistikleri Bülteni; Turizm ve Tanıtma Bakanlığı, Ankara 1972, S. 32.

VI) Sonuç

Türkiye'de mevcut istatistiklerin ışığı altında herhangi bir yorum veya tahmin yapmak kanaatımızca pek doğru sonuç vermeyebilir. Turizm Sektörü hakkında nicel çalışmalar yapabilmek için herşeyden önce çok daha şumullü istatistiklerin mevcut olması gereklidir. Halbuki memleketimizde yayınlanan turizm istatistikleri turist için çeşitli yıllarda çeşitli tarifler vermişlerdir. Bu verilere göre yapılan çalışmaların ise halâ ihtiva edeceği açıktır.

Türkiye'nin turizm arzı yönünden kapasitesi bilinmemekte ve çeşitli resmi kuruluşlar tarafından verilen rakamlar birbirini tutmamaktadır. Bu bakımdan ele alınması gereken ilk husus yatak sayısının belirlenmesi ve tasnif edilmesidir. Bunun dışında turizm hakkında çok daha kapsamlı istatistikler derleyerek turizm için de nicel çalışmalara ağırlık verilmesi ve bu nedenle İstatistik ve Ekonometriden faydalanılması gereklidir. Hız yönünden de alınması gereken diğer bir husus ta Turizm Sektöründeki vasıflı işgücü arzıdır.

«BBYKP ve IBYKP dönemlerinde yatak kapasitelerinin arttırılması için bazı esaslar getirilmiş ve

imkan nisbetinde bu politika uygulanmıştır; ancak bu tesislerde istihdam olunacak personelin yetiştirilmesi, yapılacak tesislerin çevrede yaratacağı sosyal ve ekonomik hareketin gerektirdiği eğitim düzeni istenilen ölçüde kurulamamıştır. Halen büyük bir eğitim açığı mevcuttur.» (11) Turizm endüstrisini talep ettiği vasıflı işgücünü arz etmek için çalışmaların yapılması da konaklama tesisleri sayısının artışı ile paralel olarak yürümelidir.

Diğer taraftan İspanyada olduğu gibi pansiyonlardan faydalanılması kapasiteyi arttırıcı bir çare olarak düşünülebilir. Ayrıca pansiyonların esnek olması turizmin mevsimlik karakteri yönünden hayli faydalıdır, ancak kütle turizminin gittikçe önem kazandığı bu devirde pansiyonculuk ancak münferit turistlere hizmet edebileceği gibi örf ve adet, zıhniyet ve düşünüş farkları gibi hususlardan ötürü pansiyonculuk denemesinin başarılı olabileceği de hayli şüphelidir.

Talep yönünden ise ele alınması gereken istatistik metodları yardımı ile gelen turistlerin zevklerini, eğilimlerini, gelir gruplarını, mesleklerini v.s. tespit etmek suretiyle bir tipoloji yaparak Türkiye'ye ne tip turist geldiğini ve talebin ne yönden olduğunu belirle-

(11) Odalar Birliği, ibid; S. 335.

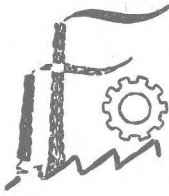
mek suretiyle turizm politikasına yön vermektir.

Ayrıca günümüzde turizm kitle turizmin olduğundan daha önce bahsedildiği gibi, metropol şehirlerle Türkiye'nin turizm bölgeleri arasında bir hava ulaşım bağıntısı kurulması için çalışmalar yapılma-

lıdır.

Sonuç olarak temenni edilen, büyük gelişme potansiyeline sahip ve istihdam yönünden hayli faydalı olan Turizm sektörü için gerekli yatırımların yapılması ve bu sektörün en kısa zamanda hak ettiği yeri bulmasıdır.

Ayın İktisadi, Mali, Hukuki ve Sosyal Mevzuatı

Derleyen : Mehmet EMANET
Mali Müşavir ve Muhasebeci

**4. Daire 27.2.1970 - E: 968/
4584 - K. 1970/929**

Karşı incelemede, belgede yazılı şahısların bulunamaması halinde, belge muteber sayılmaz.

(... masraf belgelerinde yazılı adresde yapılan karşı incelemede bu şahısların bulunmaması halinde bu belgelerin münderacatına itibar kanunen mümkün değildir.

Bu durumda ödevlinin inşaatını kısım kısım taşaronlara yaptırdığı ve bu sebeple muhtasar beyanname vermediği yolundaki iddiası-

nı tevsik için ibraz ettiği taşaron belgelerinde yazılı adreslerde inceleme elemanınca yapılan karşı incelemede bu şahısların bulunmadığı tesbit edildiğine ve akside ödevlice iddia ve tevsik edilmediğine göre söz konusu belgelere itibar ile bir işçi için matrah takdirinde isabet görülmediğinden Temyiz komisyonunun kararının yukarıdaki hususlar gözönüne alınarak yapılacak inceleme sonucuna göre karar verilmek üzere bozulmasına 27.2.1970 gününde oybirliği ile karar verildi.)

4. DAİRE 30.5.1970, E: 1969/3301 - K: 1970/3187

Tarafların dinlenme isteminin temyiz komisyonunca yerine getirilmemesi bozma sebebidir.

(... 213 sayılı Vergi Usul Kanunun 397 inci maddesinin birinci bendi temyiz dilekçesinde veya buna verilen cevapta dinlenme istenmişse, temyiz komisyonunun dinlenme gününü tayin ederek taraflara tebliğ edileceği amir bulunmaktadır.

Ödevli dava dilekçesinde, temyiz komisyonundan dinlenme isteğinde bulunmalarına ve 213 sayılı kanunun 397 inci maddesindeki açıklığa rağmen bu isteklerinin hiçbir sebep gösterilmeksizin nazara alınmadığını iddia etmekte olup bu iddia vergi dairesince yalanlanmadığına göre dava konusu karar yerinde görülmemektedir.

Bu nedenle davanın kabulü ve vergi Temyiz Komisyonu kararının bozulmasına 30.5.1970 gününde oybirliğiyle karar verildi.)

4. Daire 19.3.1969 - E: 1965/2367 - K: 1968/1423

Pişmanlık dilekçesiyle verilen beyannamede bildirilen meblağa, geçim indirimi uygulandığında, ödenecek vergi kalmaması, ilgilinin pişmanlık hükümlerinden istifade sine mani değildir.

(... Beyan edilen matrahı indirim uygulanması sebebiyle vergi ziyayı doğmaması 213 sayılı V.U.K. nun 371. ci maddesinin uygulanmasını engelleyen bir durum değildir. Aksi halde örneğin bir lira vergi veren mükellefler anılan madde hükmünden yararlanacaklar, elde ettikleri gelir dolayısı ile hiç vergi ödemeyecek şekilde beyanda bulunanlar ise, re'sen takdire gidilmesi sonucunda, olayda olduğu gibi beyan edilen matrah yerinde görüldüğü halde asgari usulsüzlük cezasına muhatap tutulmak gibi, adaletsiz bir durumla karşılaşacaklardır. Kanun maddelerini adaleti sağlayacak şekilde manalandırmak öncelikle göz önünde tutulması gereken bir yön olduğuna göre, olayda beyannamenin normal süresinde verilmiş sayılacağı ve bu nedenle de re'sen takdirin yerinde olmadığı meydandadır.

4. Daire 26.1.1970 - E: 1969/220 - K: 1970/258

Arizi kazançlar için kaçakçılık hükmü uygulanmaz.

«Olay 1962 vergilendirme beyannamesinin verilmemesi nedeniyle re'sen takdir yolu ile davalı adına salınan gelir vergisine eklenen kaçakçılık cezasını; 213 sayılı V. U. K. nun 344 üncü maddesi hükmüne göre, ticari ve mesleki kazançlar dışında bulunan arizi ka-

zanç hakkında kaçakçılık hükümleri uygulanamayacağı gibi, matrah farkının da kanuni haddin altında bulunduğu gerekçesiyle kusura çeviren temyiz komisyonu kararının dilekçede yazılı nedenlerle bozulması istegiinden ibarettir.»

(... Temyiz Komisyonu kararı aynı gerekçe ve nedenlerle yerinde görüldüğünden vergi dairesi müdürlüğünce açılan dava 26.1.1970 gününde oy birliğiyle reddedilmiştir.

19.6.1973 tarih 031/343647 sayı ve 1613 numaralı GENELGESİ

Konu : Bürosunda kendi nam ve hesabına faaliyette bulunan muhasebeci ve mali müvaşirler Hk.

Bilindiği üzere, büro açmak suretiyle kendi nam ve hesabına faaliyet gösteren malî müşavir ve muhasebecilerin, mahkemelerce verilen ve Yargıtayca da onanmış bulunan müteaddit kararlara istinaden, işlerini yaptıkları işverenler ile aralarındaki hukuki münasebetin hizmet aktına dayandığı kabul edilerek, ayrıca işyerlerinde çalışma kaydı aranmaksızın, 506 sayılı Kanunun 2 nci maddesi gereğince sigortalı addedilmeleri 1.12.1967 tarihli, 1140 sayılı, 3.6.1968 tarihli, 1172 sayılı ve 28.12.1970 tarihli, 1373 sayılı genelgelerle temin edilmiş bulunmaktadır.

Ancak, bu kere Yargıtay Hu-

kuk Genel Kurulunca ittihaz olunan 14.3.1973 tarihli, E. 1971/9-502, K. 203 sayılı karar ile işyerlerine uğramaksızın kendi bürosunda faaliyette bulunan malî müşavir ile muhasebecilerin, işveren tarafından işe alınmadıkları hizmetin işverenin işyerinde ve onun denetimi altında görülmeyeceği, dolayısıyla 506 sayılı Kanunda derpiş edildiği üzere bir hizmet aktinin mevcut olmadığı gerekçesiyle sigortalı sayılmamaları lâzım geldiğine karar verilmiş bulunmaktadır.

Bu durum karşısında, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bahis konusu kararına uyularak, bundan böyle münhasıran bürosunda faaliyet göstermek sureti ile kendi nam ve hesabına çalışan malî müşavir ile muhasebecilerin, işlerini gördükleri kimselere tabaen, sigortalı sayılmamaları ve ayrıca, evvelce Gurumumuza verilen aylık sigorta prim bildirelerine dayanarak ödenmiş olan sigorta primleri ile ölçümleme sonucunda tahakkuk ettirilip prim itiraz komisyonlarına itiraz edilmemek veya itiraz edilmekle beraber verilen karar aleyhine dava açılmamak yahut dava açılıp da mahkemece verilen karar temyiz edilmemek veyahut Yargıtayca tasdik edilmek suretiyle kesinleşmiş işlemlerle ilgili olup, tahsil edilmiş olan primlerin, talep edilmesi halinde, iade edilmemesi uygun görülmüştür.

Fazla çalışma karşılığı yapılan ödemelerin muhtelif ücret ödemesi sayılması ve bunların vergilendirilmesiyle ilgili 1743 sayılı kanun 20.6.1973 tarihinde kabul edilerek 30.6.1973 tarih 14580 sayılı resmî gazetede neşredilip 1.8.1973 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla 193 sayılı gelir vergisi kanununun 104 ncü maddesinin sonuna iki fıkra eklenmiştir.

1.8.1973 tarih 14612 sayılı resmî gazetede neşredilen Maliye Bakanlığının 116 seri nolu gelir vergisi tebliğinde bu kanunun uygulanması ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur.

Geniş bir kitleyi ilgilendirmesi bakımından kanun ve tebliği aynen aşağıda neşrediyoruz.

193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun 104 üncü Maddesinin Sonuna İki Fıkra Eklenmesi Hakkında Kanun

Kanun No : 1743

Kabul tarihi : 20/6/1973

Madde 1. — 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 104 üncü maddesinin sonuna aşağıdaki iki fıkra eklenmiştir:

Kanunlarına ve bunlara dayanılarak çıkarılan tüzük, kararname ve yönetmeliklere uygun bulunmak kaydıyla, **fazla çalışma karşılığı ya-**

pılan ödemeler muhtelif ücret ödemesi sayılır.

Muhtelif ücret ödemelerinde uygulanacak Gelir Vergisi nispeti % 25 ten aşağı olamaz. İstihkak sahipleri, bu ödemelerin asıl ücretleriyle birleştirilerek vergilendirilmesini isteyebilir.

Madde 2. — Bu kanun yayımı tarihini izleyen ayın başında yürürlüğe girer.

Madde 3. — Bu kanun hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

26/6/1973

İlgili Kanun :

No.

Başlığı

193 Gelir Vergisi Kanunu (G. V.

Resmî

Düstur

Gazete

Tertip Cilt Sahife Sayı

G.) 6/1/1961 4 1 850 10700

Maliye Bakanlığından :

Gelir Vergisi Genel Tebliği

Seri No : 116

İlgili kanun maddeleri

G. V. K. 104

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 104 üncü maddesine iki fıkra eklenmesi hakkındaki 1743 sayılı Kanun, 30 Haziran 1973 gün ve 14580 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış ve 1/7/1973 gününde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Bu kanunun uygulanması ile ilgili olarak aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görünmüştür:

I — GENEL AÇIKLAMA :

Bilindiği üzere, Gelir Vergisi Kanunumuzun ana prensiplerinden biri, bir takvim yılı içinde elde edilen kazanç ve iratların safi tutarının topluca vergilendirilmesidir. Ancak, uygulamada ortaya çıkacak güçlükler ve olanaksızlıklar gözönünde tutularak, aynı kanunda bu prensibin istisnasını teşkil eden hükümlere de yer verilmiştir. Gelir Vergisi Kanununun 104 üncü maddesindeki muhtelif ücret kavramı da bunlardan biridir.

Kanunun anılan maddesinde yapılan tanımlamaya giren bazı ücretlerin asıl ücretlerle birleştirilmeksizin ayrı ayrı vergilendirilmesi esas kabul edilmiştir.

Bu konuda ayrıntılı açıklamaların yapıldığı 97 Seri No. lu Gelir Vergisi Genel Tebliğinin I. Bölümünün 5 inci paragrafında «fazla mesai ücretleri»nin asıl ücretlerle birleştirilerek vergilendirileceği belirtilmiştir.

Bu defa; 1743 sayılı Kanunla, fazla çalışma karşılığı yapılan ödemelerin muhtelif ücret sayılması ve bunun sonucu olarak da asıl ücretlerden ayrı olarak vergilendirilmesi öngörülmüştür.

Aynı kanunun getirdiği bir yenilikte, muhtelif ücret tanımına giren ve asıl ücretlerden ayrı olarak vergilendirilen ücret ödemelerine

uygulanacak gelir vergisi oranının en az % 25 olarak tespit edilmiş olmasıdır. Bu oranın, sadece fazla çalışma karşılığı yapılan ödemelere değil, asıl ücretten ayrı olarak vergilendirilecek bütün ücret ödemelerine uygulanacağı tabiidir.

Ancak; istihkak sahiplerine, Gelir Vergisi Kanununun ana prensibine de uygun olarak, asgari oran uygulanması öngörülen bu ödemelerin asıl ücretlerle birleştirilerek vergilendirilmesini isteme hakkı tanınmıştır.

II — UYGULAMADA GÖZÖNÜNDE TUTULACAK HUSUSLAR :

A. FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİNİN VERGİLENDİRİLMESİNDE:

1. Ayrı vergilendirilecek fazla çalışma ücretlerinin mevzuata uygunluğu :

1743 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin birinci fıkrasında «Kanunlarına ve bunlara dayanılarak çıkarılan tüzük, kararname ve yönetmeliklere uygun bulunmak kaydıyla» fazla çalışma ücretlerinin asıl ücretlerden ayrı olarak vergilendirilmesi öngörüldüğünden; bu şartı taşımayan, şu veya bu nedenle fazla çalıştırılan hizmet erbabına bu çalışmaları karşılığında yapılan ödemelerin ayrı vergilendirilmesi söz konusu olmayacak, bu nevi ödemeler 97 Seri No. lu Gelir

Vergisi Genel Tebliğindeki esaslar dairesinde asıl ücretlerle birleştirilmek suretiyle vergilendirilecektir.

2. Uygulanacak vergi cetveli:

Fazla çalışma ücretleri, bu konudaki mevzuat hükümleri uyarınca saat başına hesaplanıp bir günlük devreler için ödendiğinden, vergilerinin asıl ücretlerden ayrı olarak ve 4 numaralı vergi cetvelinin indirimsiz sütunundan hesaplanması asıldır. Ancak, hesaplanan verginin, ödenen fazla çalışma ücretinin % 25 inden aşağı olması halinde, 1743 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü uyarınca, vergi bu orana iblağ edilecektir. Cetvele göre hesaplanan vergi % 25 oranını aştığı takdirde, asgarî orana göre hesaplanacak vergi değil, cetvel üzerinden bulunan vergi tevkif edilecektir.

İstihkak sahibinin fazla çalışma ücretinin asıl ücreti ile birleştirilerek vergilendirilmesini istemesi halinde; fazla çalışan karşılığı ödenn miktar ile asıl ücret birleştirilecek; vergi, asıl ücretin tabi olduğu vergi cetveli esas alınmak suretiyle hesaplanacaktır.

B — DİĞER MUHTELİF ÜCRET ÖDEMELERİNİN VERGİLENDİRİLMESİNDE :

1743 sayılı Kanun fazla çalışma ücreti dışında kalan muhtelif

ücret ödemelerinin vergilendirilmesi konusunda esasta herhangi bir yenilik getirmemektedir. Dolayısıyla, bunların eskiden olduğu gibi vergilendirmesine devam olunacaktır.

Ancak, anılan Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki asgarî % 25 oranı, asıl ücretlerden ayrı olarak vergilendirilen ücret ödemelerinde de yukarıda tebliğin II/A — 2 kısmında açıklanan şekilde uygulanacaktır. Verginin hesaplanması sırasında Gelir Vergisi Kanununun 104 üncü maddesindeki genel hükümlerin ve 97 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğindeki açıklamaların gözönünde tutulacağı tabiidir.

Daha önce de belirtildiği üzere, istihkak sahiplerine, ayrı vergilendirilmesi öngörülen muhtelif ücret ödemelerinin asıl ücretle birleştirilerek vergilendirilmesini isteme hakkı tanındığından, bu hakkı kullananlar için muhtelif ücret ödemesi kavramı ve uygulaması ortadan kalkacak ve vergilendirme, Gelir Vergisi Kanununun genel hükümleri çerçevesinde ve 97 Seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliğine uygun olarak yapılacaktır.

C — Asıl ücret deyimi :

1743 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasında geçen «asıl ücret» deyimi; Kanuna, sta-

tüye veya yapılan hizmet akdine göre ücretlinin işverene yapmak zorunda olduğu hizmet karşılığı alınan ve Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesindeki «esas tarife»nin ve 36 ncı maddesi uyarınca en az geçim indiriminin uygulanacağı ücreti ifade eder. Buna % 25 asgari oran uygulanmaz.

D — AYRI VERGİLENDİRİLEN MUHTELİF ÜCRETLERİN, İSTİHKAK SAHİPLERİNCE ASIL ÜCRETLERLE BİRLEŞTİRİLEREK VERGİLENDİRİLMESİNİN İSTENİLMESİ :

Yukarıda da değinildiği üzere, 1743 sayılı Kanun'un 1 inci maddesinin ikinci fıkrası ile, istihkak sahiplerine, muhtelif ücret ödemelerinin asıl ücretleriyle birleştirilerek vergilendirilmesini isteme hakkı tanınmıştır. Bu hakkın aşağıda belirtilen şekil ve esaslar dairesinde kullanılması uygun bulunmuştur :

1 — Aynı işveren tarafından yapılan muhtelif ücret ödemelerinde :

Aynı işverenden muhtelif ücret alan istihkak sahiplerinden, ayrı vergilendirilen ücretlerinin asıl ücretleriyle birleştirilerek vergilendirilmesini isteyenler :

a) Öteden beri işe devam edi-

yorlarsa takvim yılının ilk gününü (1973 yılına münhasır olmak üzere, işbu tebliğin yayım tarihini);

b) Yeni işe başlamışlarsa, işe başladıkları günü;

c) İş verenlerini değiştirmişlerse, yeni işveren nezdinde işe başladıkları günü;

İzleyen 15 gün içinde, kendisine ödeme yapacak işverene yazılı olarak başvuracaklardır.

Birleştirilerek vergilendirme, isteğin yapıldığı takvim yılının sonuna kadar geçerlidir.

Zamanında bildirimde bulunmayanların muhtelif ücret niteliğindeki istihkakları, bu tebliğde daha önce yapılan açıklamalar çerçevesinde ayrı vergilendirilecektir.

2 — Ayrı ayrı işveren tarafından yapılan muhtelif ücret ödemelerinde :

Vergi Usul Kanununun 11 ve Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddeleri uyarınca, işverenler ancak kendileri tarafından yapılan ödemelerden vergi kesmekle yükümlü ve sorumlu tutulabilecekleri için, bu şekilde ödeme yapılan istihkak sahiplerinin, işverenlerin herhangi birinden ayrı vergilendirilen ücretlerini birleştirme iste-

ğinde bulunmaları mümkün değildir.

3 — İhtiyari toplama ve beyan :

İstihkak sahiplerinin birleştirme isteklerinin, yukarda 1 inci kısımdaki sürelerin geçmesi, 2 nci kısımda belirtilen olanaksızlıklar ve sair nedenlerle yerine getirilmesi mümkün olmadığı takdirde, bunların Gelir Vergisi Kanununun 87/4 üncü maddesinden yararlanmak suretiyle, ödemelerin yapıldığı takvim yılını izleyen yılın Mart ayı içinde beyanname vermeleri ve bu ücretlerini beyanname toplamaları, beyan üzerine yapılan tarhiyat sonucunda, varsa fazla kesilmiş vergilerini geri almaları mümkün bulunmaktadır.

DANIŞTAY İÇTİHATLARI

4. Daire 14.11.1964 - E. 1961/499 - K. 1964/4731

Tüzel kişilere yapılan tebligatın, Başkan, Müdür veya kanuni temsilcilerine yapılması gerekir.

5432 sayılı Vergi Usul Kanununun 21 inci maddesi, tebliğ işlemini, vergilendirmeyi ilgilendiren ve hüküm ifade eden hususların yetkili makamlar tarafından mükellefe veya ceza sorumlusuna yazı

ile bildirmesi şeklinde tarif etmesine ve 23 üncü maddesinde de tebliğ işlemi tahakkuka esas alınmış olmasına, aynı kanunun 376 cı maddesi, Temyiz komisyonunun Kanunun açık hükümlerine aykırı hususları re'sen tetkik edebileceğini zikretmiş bulunmasına, 84 üncü maddesi ise, Tüzel kişilere yapılacak tebliğin bunların, Başkan, Müdür veya Kanuni temsilcilerine yapılmasını şart kılmasına ve usulüne tevfi kanunla yapılmış bir tebliğ olmadıkça verginin tahakkuk etmiş sayılmasına kanuni imkân bulunmamasına binaen, bu esaslar hilâfına mükellef müessesesinin muhasebecisine yapılan tebligatın usulüne uygun olduğunun kabulüyle, ihtilâfın esastan incelenerek verginin tasdikı yolunda verilen kararda isabet yoktur.

Şüpheli alacaklar zarara atılmaz? Ancak karşılık ayrılabilir.

4. Daire 30.11.1970 - E : 1970/5693 - K : 1970/7233.

Hangi tür alacakların değersiz alacak sayılacağı Vergi Usul Kanununun 322 inci maddesi hükmünde belirtilmiştir. Davalının alacağının bu niteliğe bürünmemiş olduğu anlaşıldığına göre, zarara geçirilmesi olanağı yoktur. Bu alacağın şüpheli alacak durumunda olması dahi onun giderler arasında kabul edilmesini gerektirmez. Zira

bir alacağın şüpheli alacak olarak zarar hesabına nakli ancak pasifte karşılık ayrılması halinde mümkündür. İdarenin yükümlülere ait muhasebe kayıtları üzerinde düzeltmeler yapmak olanağı bulunmadığına göre alacağı bu duruma getirilerek zararda bırakılması da mümkün değildir.

Şüpheli alacak niteliği kazanmış olan icrada takipli alacak için karşılık ayrılabilir.

4. Daire 24.11.1970 E : 1969/5544 K: 1970/6818

Ödevlinin Vergi Usul Kanununun 323 üncü maddesi uyarınca pasifte karşılık ayırmak suretiyle kayıtlarını yürüttüğü anlaşılmasına ve bu hal, vergi Usul kanununun anılan maddesine birinci bendi hükmüne uygun bulunduğu ve böylece söz konusu alacağın şüpheli alacak niteliğini kazanmış olduğu anlaşıldığına göre, vergi dairesinin, bahis konusu alacağını mevcudiyetinin ihtilâflı olmadığından ve Vergi Usul Kanununun 323 üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları gereğince zaarr olarak kabul edilemeyeceğinden söz edilerek ileri sürdüğü iddia yerinde görülmediğinden davanın reddine karar verildi.

İhtirazi kayıt konulmadan im-

zalanan yoklama fişleri aksi isbat edilinceye kadar muteberdir.

4. Daire 13.2.1970 - E : 1968/4922 - K : 1970/727

Yoklama fişleri aksi sabit oluncaya kadar muteber belge olmasına ve mükelefin tarh döneminde elde ettiği kira miktarlarının aksi muteber herhangi bir vesika ile isbat edilmediğine göre mükellefin kendisi tarafından, hiçbir ihtirazi kayıt dermeyeran etmeden imzalanan yoklama fişi mündericatinin vergi mevzuatında muteber kabul edilmesi gerekeceği cihetle mükelefin yaşı, okuma yazma bilmemesi, anlayışının gerilemiş olması ve yoklama fişlerinin evvelki senele-re sarı olamayacağı ve tarhiyatın mesnetsiz olduğu gerçeğiyle terkin eden itiraz komisyonu kararının aynı gerekçelerle onayan temyiz komisyonu kararında isabet görülmemiştir.

İşletme defteri tasdik ettirilmemişse bu defter ve belgelere itibar edilemez.

4. Daire 20.11.1969 - E : 1968/2650 - K : 1969/5021

213 sayılı V. U. Kanununun 220 ci maddesinin, Ticari Kazancın tesbitine yarayacak defterlerin tasdik ettirilmesi hususunu zorunlu

kılmış bulunması, aynı kanunun 30/3 üncü maddesi de, kanunen tutulması mecburi olan defterlerin tastiksiz olması hiç defter tutmamış hükmünde kabul etmek suretiyle re'sen takdir sebebi olduğunu

hükme hükme bağlamış olması karşısında mükellefin tasdiksiz işletme defterine istinaden beyan ettiği kazanca itibar etmek suretiyle verilen kararda isabet görülmemiştir.

peçya

**Sevgili
iktisatçılar...**

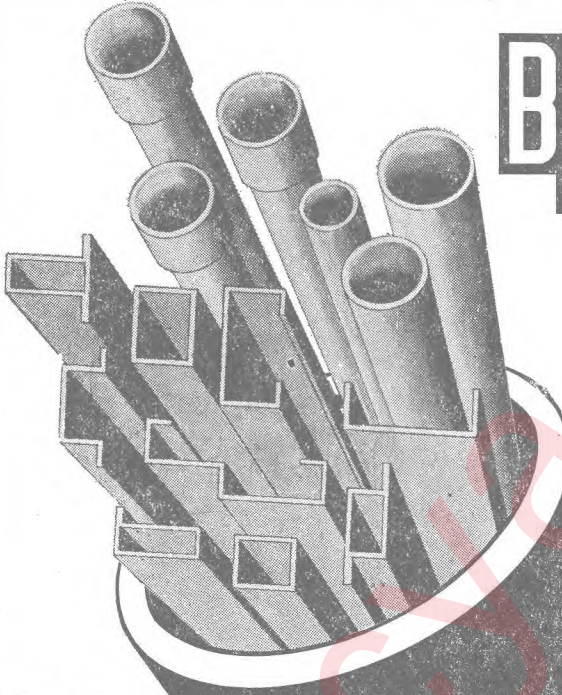
**Dergiye ilân
veriniz,**

*

**Dergiye ilân
bulunuz,**

*

**Zira bu eser
sizindir !..**

BORUSAN
BORU SANAYİİ ANONİM ŞİRKETİ
İSTANBUL
1958

SANAYİDE İNŞAATTA

borusan mamulleri

Merkez: Meclisi Mebusan Cad.No 325 Kat 1 Salıpazarı -İstanbul

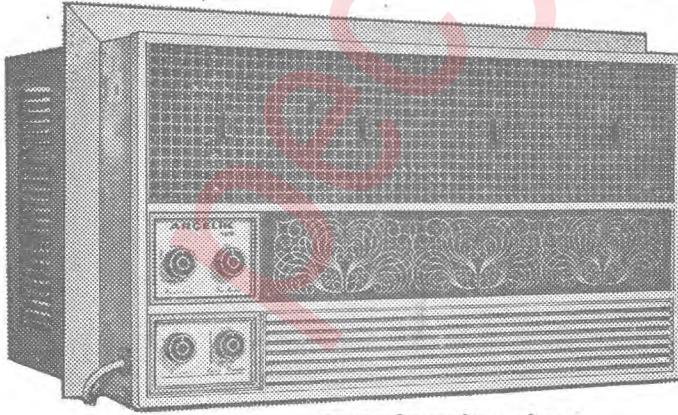
Santral:44 74 80 (5 Hat) Müdüriyet:44 36 39 Satış:44 76 03 - 49 54 78

ARCELİK

KLİMA CİHAZIYLA

**DAHA FAZLA
MÜŞTERİ
DAHA FAZLA
KAZANÇ**

MAĞAZALAR,
OTEL
VE MOTELLER,
MUAYENEHANE
VE KLİNİKLER,
GAZİNO
VE LOKANTALAR,
YAZIHANELER İÇİN
İDEAL
HAVA SERİNLETİCİ

ARÇELİK KLİMA CİHAZI

- işyerinizin havasını sürekli olarak tazeler... serin tutar - personelinizin ve müşterilerinizin sıcaktan bunalmasını önler
- havadaki nem fazlasını giderdiği... gürültü ve tozun içeriye girmesini önlediği için müşterilerinize ve personelinize temiz ve sakin bir ortam sağlar
- işyerinizin dekorasyonuna uygun düşecek güzel ve modern bir görünüme sahiptir
- ARE 125 modeli 90-135 m², ARE 200 modeli 120-195 m² hacmindeki yeri soğutur ve havalandırır

“ev”limisiniz?

Güzel dekore edilmiş, sizi mesut eden, sıcak bir eve mi sahipsiniz? O halde, evinizi kışın karından, ilkbaharın rüzgârından, yazın güneşinden, sonbaharın yağmurundan, koruyunuz. Bu koruma işini CBS Akrolit Dış Cephe Kaplama Boyası en mükemmel şekilde yerine getirecektir. CBS Akrolit Saf Akrilik Dış Cephe Kaplama Boyası evinizin dış cephesini bir zırh gibi sarıp dış tesirlerden korur.

Üstelik birbirinden cana yakın renkleriyle evinizin dış görünüşüne göz alıcı bir güzellik getirir. CBS dev Alman Kimya kompleksi BASF (Badische Anilin und Soda Fabrik A.G.)'ın özel formülleriyle Türkiye’de CBS Boya-Kimya fabrikalarında imal olunmaktadır.

Evinizi CBS Akrolit sarsın. Eviniz kara, yağmura, güneşe, rüzgâra karşı yıllarca korunsun.

CBS Akrolit®
dış cephe kaplama boyası

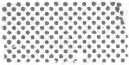
ÇBS BOYA-KİMYA SANAYİİ ve TİCARETİ A.Ş.
Karaköy Kardeşim Sok. 44/3 İstanbul Tel: 49 67 10

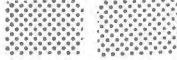
ARSLAN

tek

veya

BLOK

• yapı tuğlası

• ateş tuğlası

ateş harçları

izolasyon tuğlası

EYÜP — İSTANBUL

Fab. : 23 22 10

Mz. : 44 30 40

11

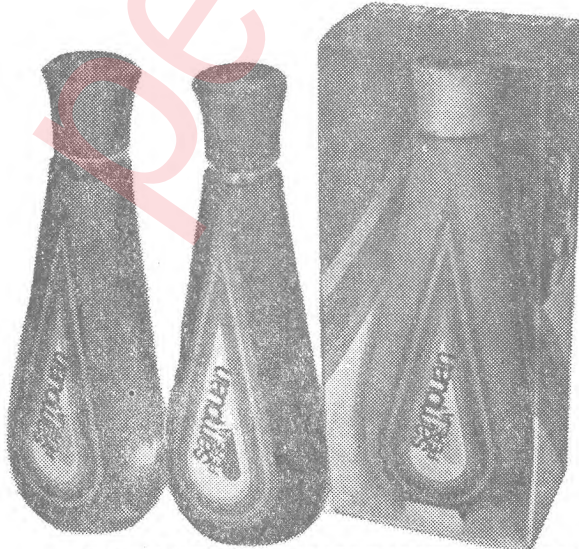
st

Yaşayan saçlar...

Her şampuan saçlarınızı yıkayabilir, hatta kepeklenmesini de önleyebilir. Ama saçlarınızı yaşatabilir mi? Yıkılırken saçlarınızdaki vitaminleri ve yararlı maddeleri alıp götürmeyen dost bir şampuan hazırladık sizler için. Terkibindeki Lanolin ve Gliserin ile kepeksiz, pırıl pırıl ve Yaşayan saçlar sahibi yapan, üç ayrı formüllü şampuan Pe Re Ja'yı hazırladık.

PE RE JA İleri Kimya Sanayii A.Ş.

BÜTÜN PARFÜMERİ MAĞAZALARI VE ECZANELERDE SATILMAKTADIR

BUGÜNÜN
KÜÇÜKLERİ
YARININ
BÜYÜKLERİDİR

ÇOCUKLARINIZI
TASARRUFA
ALİŞTİRİNİZ

T.C.ZİRAAT BANKASI

HOS BAG

**ŞARAP
SANAYİİNDE
KALİTE ve NEFASET
ÖRNEĞİNİ YİNE**

**TEKEL
SUNAR**

(Basın : 60434 - 46570)